

**THE INEVITABLE REFORMS OF THE UN
IN THE LIGHT OF THE FAILURES OF
CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS****AZ ENSZ ELKERÜLHETETLEN
REFORMJAI A VÁLSÁGKEZELŐ
MŰVELETEK KUDARCAINAK TÜKRÉBEN**FÁBIÁN Péter¹**Abstract**

Since its inception in 1945, the UN has not only had success stories behind it, but many failures and negative experiences have surrounded its nearly 75-year existence. In my dissertation, I analyze the UN peacekeeping and crisis management operations, and then examine the reasons behind the organization's efficiency problems. In addition, I am looking for a link between the successful adoption and adaptation of each reform proposal and the failure of initiatives. My hypothesis is that the organizational and operational structure of the United Nations has not kept pace with the changes of recent decades, resulting in structural, political, economic, and social fault lines that would require almost immediate intervention to remedy. In the course of my research, I am also looking for the answer to whether individual participating countries pay the sums of money and other contributions imposed on them, or whether they may fail to do so or refuse to do so.

Keywords

UN, Security Council, peacekeeping operations, pandemic, budget

Absztrakt

Az ENSZ 1945-ös létrehozása óta nemcsak sikertörténeteket tudhat a háta mögött, hanem megannyi kudarc és negatív tapasztalat övezi közel 75 éves fennállását. Dolgozatomban az ENSZ békefenntartó és válságkezelő hadműveleteit elemzem, majd azt vizsgálom, milyen okok állhatnak a szervezet hatékonysági problémáinak hátterében. Ezen felül összefüggést keresek az egyes reformjavaslatok sikeres elfogadása, adaptációja, valamint a kezdeményezések bukása között. Hipotézisem szerint az ENSZ szervezeti és működési struktúrája nem követte le az elmúlt évtizedek változásait, s emiatt olyan strukturális, politikai, gazdasági és társadalmi törésvonalak alakultak ki benne, amelyek orvoslása szinte azonnali beavatkozást kívánna. A kutatás során arra is keresem a választ, hogy az egyes részes országok teljesítik-e a rájuk kirótt pénzüsszegek és egyéb hozzájárulások befizetését, vagy esetleg elmulasztják, megtagadják ezek teljesítését.

Kulcsszavak

ENSZ, Biztonsági Tanács, békefenntartó hadműveletek, világjárvány, költségvetés

¹ fabianpeter@topcopgroup.com | ORCID: 0000-0003-0640-6557 | founder, Top Cop Group | alapító, Top Cop Group

MOZGÁSBAN AZ ENSZ

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (a továbbiakban: ENSZ) egy olyan nemzetközi szervezet, amely célja a béke és a biztonság fenntartása, a nemzetállamok közötti egyenlőség garantálása, a szabadságjogok biztosítása, valamint a világbéke megteremtése különböző soft power eszközök (gazdasági fejlődés elősegítése, emberi jogok tiszteletben tartása, békefenntartás) segítségével. Az ENSZ struktúrája 5 pilléren nyugszik. Az első a Közgyűlés, ahova minden részes állam 5-5 képviselőt delegálhat. A második a Biztonsági Tanács, amely 15 taggal dolgozik. A 15 tagból 5 állandó tagország (Kína, Franciaország, Oroszország, Egyesült Királyság, Egyesült Államok) vesz részt a szervezet munkájában, s további 10 tagot két évente választanak a részes felek közül. Fontos kiemelni, hogy az 5 állandó tagnak minden kérdésre kiterjedő vétőjoga van, valamint azt is érdemes jelezni, hogy a Biztonsági Tanács döntései kötelező érvényűek minden tagországra. Harmadik pilléreként a Gazdasági és Szociális Tanács említhető, amely a jólét, a szociális egyenlőség és gazdasági stabilitás előmozdításáért fáradozik. Negyedik elemként a Gyámsági Tanácsok érdemes kiemelni. Ez a szerv a gyámság alatt álló nemzetek ügyeivel foglalkozik. Végül, de nem utolsó sorban a Titkárságra is ki kell térni. A Titkárság vezetője a főtitkár, akinek a munkáját szakképzett tisztviselői kar segíti. 2017. január 1-jétől a szervezet főtitkára António Guterres, Portugália korábbi miniszterelnöke. Az 5 darab szervezeti egységen felül számos szakosított szerv is dolgozik az ENSZ sikeréért, valamint egyéb autonóm szervek is hozzájárulnak a mindennapi működéshez. Az intézmény integráns részét képezik a békefenntartó hadműveletek, amelyek mára az ENSZ profiljával egyenlők lettek. Napjainkban a szervezet a világ számos pontján teljesít békefenntartó szolgálatot, amellyel a béke és biztonság megteremtéséért küzdenek.

Az ENSZ égisze alatt jelenleg (2020. december 31-i adatok szerint) 94 484 személy vesz részt a tizenkét békefenntartó műveletben. 1948. óta a szervezet 71 hadműveletet bonyolított le, és négyezernél több ember vesztette életét a különböző missziók során. A jelenleg is futó 13 hadművelet ezidáig 1674 személy életét követelte. A 2019. július 1-je és 2020. június 30-a közötti időszakra jóváhagyott költségvetés körülbelül 6,5 milliárd dollár volt. [1] A 2020 decemberi állás szerint négy térségben folyik békefenntartó hadművelet: hat Afrikában, három a Közel-Keleten, kettő Európában, egy pedig Ázsiában. A műveletekben 125 ország katonái (csapatkontingens, szakértők, törzstisztek) rendfenntartói, civil személyek, valamint önkéntesek vesznek részt. Érdekességként azt is fontos megemlíteni, hogy az Egyesült Államok Kormányzati Felügyeleti Hivatalának (U.S. Government Accountability Office) számítása szerint az Egyesült Államok számára nyolcszor költséghatékonyabb egy békefenntartó hadműveletet anyagilag támogatni, mint saját erőit kihelezni. [2]

A jelenlegi 12 békefenntartó hadművelet közül az UNTSO (az ENSZ Fegyverszüneti Ellenőrző Szervezete) és az UNMOGIP (az ENSZ Katonai Megfigyelő Csoportja Indiában és Pakisztánban) missziók nevezhetők a klasszikus, első generációs békefenntartó akcióknak, amelyek immár 75 éve zajlanak. Az UNDOF (az ENSZ Csapatszétválasztási Megfigyelő Hadereje), az UNFICYP (az ENSZ Ciprusi Békefenntartó Hadereje), valamint az UNIFIL (az ENSZ Ideiglenes Libanoni Hadereje) missziók az 1970-es években indultak, s ezek mondhatók az első generációs műveletek érettebb változatának.

A MINURSO (az ENSZ Nyugat-szaharai Népszavazási Missziója) és az UNMIK (az ENSZ Ideiglenes Adminisztrációs Missziója Koszovóban) békefenntartó missziók második generációs ENSZ-hadműveletek. Lezárásuk a mai napig nem valósult meg. A harmadik generációs műveletek közé azok az akciók sorolhatók, amelyek a 2000-es években indultak el: UNAMID (az Afrikai Unió és ENSZ Hibrid Művelete Darfúrban), UNMISS (az ENSZ Szudáni Missziója), valamint UNISFA (az ENSZ Ideiglenes Biztonsági Erő Abjében).

Negyedik generációs békefenntartó akciónak nevezhetők azok a kezdeményezések, amelyek 2010-ben vagy még később indultak el. Itt már nemcsak „egyszerű” békefenntartásról van szó, hanem az ott szolgáló katonák sokkal összetettebb feladatokat látnak el, a műveleti feladat sok esetben sokkal veszélyesebbek, mint az előző generációkban tapasztalhatók, illetve az erők összetettsége is jelentősebb. Ebbe a kategóriába sorolható a MINUSCA (az ENSZ közép-afrikai missziója), továbbá a MONUSCO (az ENSZ Stabilizációs Missziója a Kongói Demokratikus Köztársaságban) is. Az említett akciók közül a Kongói Demokratikus Köztársaságban tapasztalhatók a mai napig a legvéresebb összecsapások, így az ottani műveleti terület instabil állapota miatt ez az egyik legveszélyesebb, jelenleg is futó békeművelet. [3]

AZ ENSZ REFORMOKRA SZORUL

Sok szakértő és a politikus szerint az ENSZ azóta szorul reformokra, amióta létrehozták. Struktúrájánál és belső szerkezeti felépítésénél fogva olyan gátló tényezők és hatékonyságnövelést akadályozó elemek találhatók benne, amelyek 75 éve hátráltatják a szervezet működését. A legszembetűnőbb nehézséget a Biztonsági Tanács koncepciója jelenti.[4] A második világháborúból győztesként kikerült – korábban említett – felek a mai napig teljes vétőjoggal, s állandó tagként döntenek a szervezet sorsáról. Ezek az országok egyébként jellemzően jó helyen végeznek a katonai kiadásokat kimutató listákon. A globális katonai kiadások 60 százalékát Kína, Franciaország, Oroszország, Egyesült Királyság és az Egyesült Államok teszi ki, míg ebből 40 százalékot az Amerikai Egyesült Államok egyedül vállal. A Biztonsági Tanács láttelepe azt is hűen tükrözi, hogy az elmúlt évtized demográfiai változásait mennyire nem követte le a szervezet – Afrika és Latin-Amerika egyáltalán nem rendelkezik állandó tagsági pozícióval. Megkérdőjelezhető tehát, hogy az ENSZ hogyan szeretne világbékét és jólétet teremteni úgy, hogy közben két földrész lakosságát szinte teljes mértékben kihagyja a döntéshozatalból.

A következő blokk, amelyik szintűgy nem rendelkezik permanens képvisellel, azok az arab országok. Kihagyásuk a mai globalizált világban aggályos lehet nemcsak biztonsági, katonai és politikai okokból, hanem gazdasági érdekekből egyaránt.[5]

Fontos rávilágítani arra is, hogy a vétőjog mennyire hátráltatja, s a legtöbb esetben mennyire aláássa a fair tárgyalás és döntéshozás koncepcióját. Mivel egyetlen állandó tag vétője elegendő ahhoz, hogy egy adott határozatot elvessenek, ezért sok esetben az adott javaslat plénum elé tárása előtt informális, átláthatatlan és követhetetlen zártajtós tárgyalások zajlanak az érintett felek között. Továbbá az is trendszerűvé vált, hogy az adott államnak nem tetsző, saját politikai érdekeit nem szolgáló döntéseket egyszerűen nem támogatnak.

Ennek kapcsán példaként említhető, hogy az Egyesült Államok eddig 32 olyan határozatot szavazott le, amelyek Izraelt kritizálták.

A liberális felfogás térhódítása miatt egyre kevésbé jellemző, hogy azok az országok, amelyek nem tartják be a határozatban elfogadott döntéseket, valamilyen retorzióval, büntetéssel kellene szembenéznük. Példaként említhető a srebrenicai mészárlás vagy épp a darfúri krízis, amelyek után végül egyik országot sem szankcionálták meg. Később a szervezet elismerte, hogy komoly hibákat követtek el a srebrenicai ügy kapcsán, valamint a darfúri konfliktust sem megfelelően kezelték. Hannah Buckley nemzetközi kapcsolatok szakértő szerint épp itt lenne az ideje, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsának tagjai félretegyék politikai meggyőződésüket és valóban az univerzális béke és biztonság megteremtéséért munkálkodjanak. Úgy látja, hogy a világ katonailag legerősebb öt államának – további országokkal kiegészülve – képesnek kell lennie arra, hogy a stabilitás útjára vezesse a Föld lakóit. Szerinte egyszerűen nem lehet politikai érdekekről beszélni akkor, amikor milliók élete forog kockán. Buckley szerint lehet, hogy ez a felfogás túl idealisztikusnak tűnik, ám ha valódi sikereket akarunk elérni, akkor az csakis összefogással történhet meg.[6]

A békefenntartás témakörére való áttérés előtt fontos volt bemutatni, hogy a Biztonsági Tanácsban milyen törésvonalak húzódnak. Az ellentétek egyik fontos kiindulópontja a nyugati államok és Oroszország közötti súrlódás.

A szíriai háború mutatott rá leginkább, hogy míg Oroszország Bassár el-Aszad elnököt támogatta, addig az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság és Franciaország az ellenzéki erőket. A két pólus előretolt hadszínterévé változott az ország. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa pedig annak ellenére nézte végig tétlenül a háborús bűnöket és mészárlásokat, hogy folyamatosan értesült a térségben történekről.[7]

A fenti példákból is jól látszik, hogy az ENSZ szervezeti működése, döntési- és végrehajtási mechanizmusa sokszor nem megfelelő módon működik. Ennek egyik legszembetűnőbb példája az, hogy a békefenntartó műveletek sok esetben mennyire elhúzódnak, milyen nagy pénzügyi ráfordítások árán sikerül kivitelezni egy-egy missziót, valamint a veszélyesség miatt hány halálos áldozattal járnak ezek a kezdeményezések. A sokasodó problémákat észlelve a szervezet 1992-ben oda jutott, hogy reformlépések bevezetését látták szükségesnek. Az ENSZ békefenntartás javítását szorgalmazó kezdeményezéseket 6 csoportba lehet osztani. 1992-ben született meg a Békeprogram (Agenda for Peace), amely Butrosz Butrosz-Gáli ENSZ-főtitkárhoz kapcsolható. Javaslatában egy ténymegállapításon, megelőző lépéseken, béketeremtésen, békefenntartáson- és építésen nyugvó béketevékenységi modellt vázolt fel. A kezdeményezés azonban kudarcba fulladt, mivel a nemzetközi közösség nem támogatta eléggé a főtitkár javaslatát az 1995-ös módosítások ellenére sem. Az ENSZ számára egyébiránt az 1990-es évek súlyos mélypontot jelentettek, hiszen ekkor történtek olyan borzalmas események, mint az 1994-es ruandai népirtás, a boszniai békefenntartók elleni elkövetett atrocitások, valamint az 1995-ös srebrenicai tömeggyilkosság. A következő reformjavaslat Lahdar Brahimi algériai politikus nevéhez köthető, aki Kofi Annan ENSZ-főtitkár felkérésére jelentésében nemcsak elméleti, hanem gyakorlati útmutatást is tett arra vonatkozólag, hogy hogyan válhatna hatékonyabbá az ENSZ. A Brahimi-jelentés három pillérré támaszkodott. Egyrészt szorgalmazta a szorosabb politikai együttműködést, a fragmentáltság elkerülését. Ezen felül olyan strukturális átszervezést javasolt, amely az ENSZ egészére kihatott.

Harmadik pontként pedig a pénzügyi, támogatási metódus radikális átszabását kell megemlíteni. Brahimi azt is hangsúlyozta, hogy a békefenntartók munkakörülményein is

javítani kell, a művelet körülményeit, időtartamát és céljait világosan kell meghatározni, valamint több erőforrásra van szükség ezek fedezéséhez.

A jelentés másik lényeges eleme az volt, hogy a békefenntartók számára engedélyezte a lőfegyver használatát önvédelem esetén. A Brahimi-jelentés – mint utólag kiderült – mérföldkővé vált az ENSZ reformjai sorában, mivel számos javaslat megvalósulása miatt valóban hozzájárult a szervezet fejlesztéséhez, költséghatékonyabbá tételéhez, valamint átláthatóságához. Ahogy arra a Felix Haass – Nadine Ansorg szerzőpáros is rávilágít, az ENSZ békefenntartó hadműveletek során jócskán csökkenhet a civil áldozatok száma, ha a szervezet jól képzett, megfelelő felszereléssel rendelkező, diplomáciai támogatással bíró kontingenseket küld a konfliktusos zónákba. [8]

Ennek megfelelően 2005 és 2007 között koncepcionális és fejlesztési reformok zajlottak le. 2006-ban Kofi Annan kezdeményezésére a Közgyűlés létrehozta a Békeépítési Bizottságot, amely a gyenge, széthullóban lévő államokat és régiókat vizsgálja megelőzési szándékkal. A Brahimi-jelentés 10 éves évfordulója alkalmából az ENSZ vezetése mindenképp egy aktuálisabb, s a jelenre reagáló reformcsomagot akart kidolgozni. Ennek gyakorlati megvalósulása lett a 2009-ben elkészült Új Horizont program. A javaslat arra szólította fel a részes államokat, hogy gondolják újra az ENSZ politikai és stratégiai céljait, valamint fejlődési irányait. A dokumentumban megfogalmazott „professzionális békefenntartás” igénye, valamint a „robosztus, globális partnerség” kialakítása a résztvevő országok között inkább csak jól csengő felvetéseknek bizonyultak. Az Új Horizont projekt pár éven belül elvesztette lendületét, majd a teljes érdektelenséget elkerülendő lépésként az új főtitkár, Ban Ki Mun 2014 októberében egy független testületet (HIPPO) hozott létre. A szervezet vezetője elkészítette a HIPPO-jelentést, amely az ENSZ átfogó értékelésén és elemzésén felül a szervezet jövőjével kapcsolatban is tesz prognózisokat.

A dokumentum ezeken felül vizsgálta a „konfliktusok változó jellegét, a béketeremtés és a politikai műveletek kihívásait, a megbízások (mandátumok) fontosságát, a vezetői és az igazgatási megállapodásokat, a tervezést, a partnerségeket, az emberi jogokat és a polgári lakosság védelmét.” [9] A jelentés azonban napjainkban egyre inkább veszít erejéből. Nemcsak azért, mert Donald Trump elnök jócskán visszavágta a szervezet finanszírozását, hanem azért is, mert a Biztonsági Tanácsban résztvevő felek egyre inkább megosztottak a felmerülő kérdések kapcsán.

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK TÁMOGATÁSA NÉLKÜL NEM MEGY?

A szervezet működését nagymértékben befolyásolja a részes államok által befizetett pénzüsszeg nagysága. A 2018/2019-es büdzsé az utóbbi évtized legszűkebb költségvetése volt. A legtöbb hozzájárulást befizető ország az Egyesült Államok, mivel évi 2,4 milliárd dollárral járul hozzá az ENSZ funkcionálásához: az általános célú költségvetés 22 százaléka, a békefenntartó missziók költségvetésének 28 százaléka Washingtonból érkezik. Aligha meglepő, hogy már 2015-től csökkentette az akkori elnök a befizetés mértékét, azonban Donald Trump volt az, aki a befizetett összegből 285 millió dollárt lefaragott. Szemléltetésképp meg kell említeni, hogy melyek azok az országok, amelyek a legtöbb hozzájárulás fizetik be az ENSZ kasszába.

A szervezet éves költségvetésének 28,47 százalékát az Egyesült Államok, 10,25 százalékát Kína, 9,68 százalékát Japán, 6,39 százalékát Németország, 6,28 százalékát az

Egyesült Királyság, míg 3,99 százalékát Oroszország fizeti. Ennek fényében tehát jól látható, hogy az ENSZ miért ennyire kitett az Amerikai Egyesült Államok befizetési hajlandóságának.

Ezen felül az is jól kivehető, hogy a korábbiak során hagyományosan nagy adakozókedvvel bíró országok, mint például India, Pakisztán, Nepál vagy Egyiptom egyre kevésbé hajlandó a nagyobb hozzájárulással támogatni az ENSZ-t. A kiszámíthatatlan biztonsági környezet, a növekvő veszteségek, valamint a műveletek komplexitása mind hozzájárul ahhoz, hogy egyre kevesebb anyagi támogatást nyújtsanak a részes felek. Összességében az a tendencia bontakozott ki, hogy Kína egyre nagyobb részt vállal a befizetésből. Ezzel természetesen a nyomába se ér az Egyesült Államok által garantált összegeknek, azonban jól kivehető az ország szándéka arra vonatkozólag, hogy még nagyobb befolyást akar magának szerezni a szervezetben. [10]

Könnyű belátni, hogy a befizetések elmaradása, illetve visszafogása meglehetősen veszélyeket rejt magában. António Guterres 2019-ben a következőket nyilatkozta a téma kapcsán: „Az aktív békefenntartó hadműveleteknek rövid időn belül likviditási problémákkal kell szembenéznük a késői befizetések és elmaradások miatt. A hátralék összege jelenleg körülbelül 2 milliárd dollár rúg, és ez az összeg várhatóan növekedni fog.” [11] 2019 októberében pedig bejelentette: „ebben a hónapban elérjük az évtized legnagyobb deficitjét”, majd még ezt is hozzáfűzte: „lehet, hogy novemberben arra sem lesz elég pénzünk, hogy kifizessük az alkalmazottainkat.” [12] Kétségbeesett felszólalása indokolt volt, a 2019-es, mintegy 3,3 milliárd dolláros költségvetésbe – az ENSZ szerint – Washingtonnak 674 millió dollárt kellett volna befizetnie a korábbi költségvetésekből adódó további 381 millió dolláros elmaradása mellett, erre azonban októberig nem került sor, miként néhány további korábbi nagy befizető, így Dél-Korea, Irán, Izrael, Brazília, Mexikó, Szaúd-Arábia és Uruguay is elmaradt a teljesítéssel. [13]

Elemzők szerint a Trump-adminisztráció ezen a módon is igyekezett nyomást gyakorolni az ENSZ-re, hogy az csökkentse a szervezet működését, és ebbéli törekvése aligha volt független a Trump-kormány azon gyakorlatától, mellyel igyekezett minél szélesebb körben leépíteni országa nemzetközi kötelezettségvállalásait. [14]

De nemcsak Donald Trump adminisztrációjának döntése miatt csökken folyamatosan az ENSZ békefenntartásra költhető összege. Kihasznlva az elnök akcióját, más nagyhatalmak is vonakodnak megadni a korábbi támogatási normát, másrészt katonákat se szívesen küldenek a békemisszió soraiba. Ennek az az oka, hogy több nagyhatalom, hogy saját befolyását is biztosítsa, inkább egyedül törekszik a béke megteremtésére, és az elmúlt időszakban, főleg a hidegháború megszűnésével felértékelődtek a regionális és kontinentális összefogások. Ezek közé sorolandók a NATO által indított akciók, de az Afrikai Unió is részt vesz a Száhel-övezet stabilizálásában, és az Európai Unió is egyre gyakrabban lép fel békefenntartói szerepben. Másrészt a legjelentősebb gócpontokban, például a Közel-Kelet szír és izraeli-arab konfliktusaiban a térségben szerepet játszó erők és a nyugati hatalmak inkább saját hadseregeik egységeit használják, mivel ezzel növelni lehet az adott terület stabilitását. Érzékletes szám, hogy 2015 óta az ENSZ kötelékébe tartozó békefenntartók száma 90 ezerről 20 ezerre csökkent. A folyamatok pedig bizonyosan nem fognak itt megállni. [15]

Ezzel kapcsolatban nem érzékelhető a közvélemény részéről sem pozitív szolidaritás, amely megfontolásra készítené a politikusokat. Ez pedig abból adódik, hogy az ENSZ

sokszor megmutatta, képtelen fenntartani a békét. Bár a szervezet megkapta a Nobel-békedíjat, de a Szovjetunió összeomlását követő háborúkban és polgárháborúkban betöltött szerepük rávilágított, mennyire erőtlenek. A srebrenicai mészárlás, a ruandai genocídium, vagy éppen a Mogadishuban elkövetett tömeggyilkosságok mind annak a bizonyítékai, hogy a békefenntartók, akik a helyszínen voltak, nem tettek semmit, hogy megakadályozzák az eseményeket. Jugoszlávia, Szomália és Ruanda a mai napig fontos szimbólumok: a nagy elvárásokkal induló békefenntartó mozgalom ezekben az országokban és régiókban mutatott teljesítménye alapján vált mára mellőzötté. Jelenleg a leginkább a Szahara déli, délkeleti régióiban, illetve Délkelet-Ázsiában teljesítenek szolgálatot a kékkabátosok. [16]

A békefenntartók helyzetét tovább nehezítette a koronavírus megjelenése és globális terjedése. Egyrészt ez hátráltatta a műveletek pontos és következetes végrehajtását, másrészt tovább csökkentette a multilaterális kapcsolatokat. A globális pandémia, amely végigsöpört a fejlődő világon is, arra kényszerítette az ENSZ vezetését, hogy lépéseket hozzon. António Guterres főtitkár a harcoló feleket arra kérte, hogy szüntessék be a fegyveres összetűzéseket, és inkább koncentráljanak a járvány megfékezésére. Ennek érdekében a békefenntartók rotálása sem valósulhatott meg, ezt három hónappal el kellett csúsztatni, hogy ne terjesszék a fertőzést, nem vehetett részt több kékkabátos a missziókban, másrészt részt kellett venniük más nem kormányzati szervezetekkel a humanitárius akciók szervezésében. További biztonságot csökkentő tényező, hogy a kevesebb békefenntartó nem tudja távartani az ellenséges feleket, akik között vannak olyanok, akik úgy gondolják, hogy a vírus okozta helyzetet ki tudják használni saját befolyásuk növelésére, ezért összecsapásokat provokálnak az ellenségeikkel. [17]

Várhatóan a járvány végeztével sem érnek véget ezek a konfliktusok, sőt fokozódhatnak. Az IMF számításai szerint a járvány világgazdaságra gyakorolt hatása hozzávetőleg három százalékos gazdasági visszaesést prognosztizál, amely ezeken a területeken hatványozottan fog jelentkezni, ez pedig újabb fegyveres harcokat generálhat. Ezzel egyidőben az egyes államoktól érkező juttatások is csökkenhetnek, hiszen minden ország saját egészségügyének és gazdaságának újraindítására fog törekedni, és nem az ENSZ támogatását fogja prioritásként kezelni. Másrészt a bezárások és a távolságtartás azt jelentette sok ország számára, hogy ezeket a problémákat csak egyedül, vagy regionális együttműködésben tudják megoldani, és mivel a gyors terjedés egyik okának a globalizációt jelölték meg, a jövőben többen is próbálják gyengíteni a multilaterális kapcsolatokat. [18] Nem segíti, hogy a vilá járvány kitörése óta a WHO, amely az ENSZ egyik szervezete, teljesen inkompetens volt, nem tudott hatékony válaszokat kialakítani a krízisre. Egy példát hoznék csak: a WHO vezetője dicsérte a kínai fellépést, miközben más források szerint a kínaiak kozmetikázott adatokat közöltek. [19]

Az mindenesetre tény, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa csak hosszas késlekedés után szólalt meg – 2020 áprilisában – a vilá járvány ügyében, egy globális videokonferencia keretében, [20] feltehetően nem függetlenül attól, hogy Trump elnök bejelentette, tanulmányozzák annak lehetőségét, hogy az Egyesült Államok felfüggeszse a WHO-nak nyújtandó támogatást. [21]

A nemzetközi szervezetnek segíthet, hogy 2021. január 20-án beiktatták hivatalába Joe Biden elnököt, aki arra készül, hogy visszavonja elődjének számos intézkedését, így például egyik első intézkedéseként már alá is írta országa párizsi klímaegyezményhez való visszatéréséről szóló rendeletet [22]

ZÁRÓ GONDOLATOK

Egyetértek Ayodeji Bayo Ogunrotifa-val, aki szerint a szuperhatalmak összefogása, elköteleződése, tenni akarása sikerre vihetné a békefenntartó akciókat úgy, hogy politikai és gazdasági érdekeiket félreteszik egy jobb ügy érdekében. [23] A napjainkban tapasztalható realitás ezzel szemben az, hogy az ENSZ olyan szerkezeti és politikai fragmentáltsággal küzd, amelyet valóban csak radikális reformokon keresztül lehetne legyőzni. A reformjavaslatok kronologikus sorban való megjelenítése, s elemzése arra mutatott rá, hogy az ENSZ-műveletek politikai és anyagi támogatása nélkül szinte tehetatlenné válik a szervezet. Nemcsak azért, mert a Biztonsági Tanácsban egy tagország vétója is elég ahhoz, hogy egy egész javaslatot elvessenek, hanem azért is, mert jól láthatóan az Egyesült Államok pénzügyi hozzájárulása nélkül egyre nehezebbé válik a konfliktusos területeken zajló békefenntartó akciók támogatása. Kutatásom azt is világossá tette, hogy az ENSZ-t számos kritika érte „tehetetlensége” miatt, valamint azért is, mert olyan események fölött hunyt szemet például, mint a ruandai népirtás. Véleményem szerint a szervezet strukturális átszervezésével, a vétójog átgondolásával, a pénzügyi hozzájárulások stabilizálásával, a békefenntartó műveletek céljainak pontos meghatározásával, a műveleti környezetek stabilizálásával olyan pozitív változásokat lehetne elérni, amelyek mindenképp sikerre vihetnék az ENSZ működését.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

- [1] United Nations Peacekeeping, „Global peacekeeping data.” 2020. Forrás: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/peacekeeping_factsheet_12_2020_english_1.pdf (letöltés ideje: 2021.01.22.)
- [2] United Nations Foundation, „7 key facts about UN peacekeeping.” Forrás: <https://unfoundation.org/blog/post/7-key-facts-un-peacekeeping/> (letöltés ideje: 2019.05.27.)
- [3] Szenes Z., Apáti Z., Drót L., „Jubileumi évfordulók: ENSZ-békefenntartás és a magyar honvédség.” Honvédségi Szemle, 2019/1. szám, pp. 21-22.
- [4] R. Mcintee, „Criticism Of The United Nations.” Forrás: <http://www.lovearth.net/criticismoftheunitednations.htm> (letöltés ideje: 2019.05.27.)
- [5] H. Buckley, „A critique of the United Nations Security Council.” Fordham Political Review, 2013. Forrás: <http://fordhampoliticalreview.org/a-critique-of-the-united-nations-security-council/> (letöltés ideje: 2019.05.27.)
- [6] H. Buckley, „A critique of the United Nations Security Council.” Fordham Political Review, 2013. Forrás: <http://fordhampoliticalreview.org/a-critique-of-the-united-nations-security-council/> (letöltés ideje: 2019.05.27.)
- [7] S. Sengupta: „The United Nations Explained: Its Purpose, Power and Problems.” New York Times, 2017. Forrás: <https://www.nytimes.com/2017/09/17/world/americas/united-nations-un-explainer.html> (letöltés ideje: 2019.05.27.)
- [8] F. Haass, N. Ansorg, „Better peacekeepers, better protection? Troop quality of United Nations peace operations and violence against civilians.” Journal of Peace Research, Vol. 55, Iss. 6, 2018. pp.756-757.
- [9] Szenes, Apáti, Drót (2019) i.m. pp. 16–19.
- [10] Szenes, Apáti, Drót (2019) i.m. pp. 23–24

- [11] L. M. Goldberg, „UN Peacekeeping Faces Massive Funding Shortfall. UNDispatch”, 2019. Forrás: <https://www.undispatch.com/un-peacekeeping-faces-massive-funding-shortfall/> (letöltés ideje: 2019.05.28.)
- [12] J. Guy, R. Richard, „UN warns that staff could go unpaid next month as member states fail to pay dues.” 2019.10.09. Forrás: <https://edition.cnn.com/2019/10/09/world/un-budget-crisis-scli-intl/index.html> (letöltés ideje: 2012.01.22.)
- [13] G. Wilson, „The US plays a unique role in UN solvency.” November 14, 2019. Forrás: <https://qz.com/1746703/without-us-funding-the-un-budget-crisis-will-hurt-africa-most/> (letöltés ideje: 2021.01.22.)
- [14] E. Watkins, „Haley touts reduced UN budget.” 2017.12.26. Forrás: <https://edition.cnn.com/2017/12/26/politics/nikki-haley-un-budget/index.html> (letöltés ideje: 2021.01.22.)
- [15] P. Hille, „UN peacekeepers: Numbers are going down” DW. Forrás: <https://www.dw.com/en/un-peacekeepers-numbers-are-going-down/a-53603652> (letöltés ideje: 2021.01.04)
- [16] Ibid
- [17] T. Buitelaar, D. den Dunnen, D. Salama, „The impact of the corona virus on UN peacekeeping at the field, state, and global level.” The Hague University. Forrás: <https://www.thehagueuniversity.com/about-thuas/thuas-to-day/news/detail/2020/06/15/the-impact-of-the-corona-virus-on-un-peacekeeping-at-the-field-state-and-global-level> (letöltés ideje: 2021.01.04.)
- [18] Ibid
- [19] N. P. Walsh, „The Wuhan files. Leaked documents reveal China's mishandling of the early stages of Covid-19.” CNN.com. Forrás: <https://edition.cnn.com/2020/11/30/asia/wuhan-china-covid-intl/index.html> (letöltés ideje: 2021.01.04.)
- [20] UN.org, „Secretary-General's remarks to the Security Council on the COVID-19 Pandemic.” 09 April 2020. Forrás: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/state-ment/2020-04-09/secretary-generals-remarks-the-security-council-the-covid-19-pandemic-delivered> (letöltés ideje: 2021.01.22.)
- [21] MTI/Népszava, „Donald Trump kijelentette, hogy tanulmányozzák a WHO-nak nyújtott támogatás felfüggesztését.” 2020.04.08. Forrás: <https://nepszava.hu/3073839-donald-trump-kijelentette-hogy-tanulmányozzak-a-who-nak-nyujtott-tamogat-as-felfuggeszteset> (letöltés ideje: 2021.01.22.)
- [22] MTI/Hvg.hu, „Biden azonnal munkához látott, már a klímaegyezmény, a bevándorlás és a koronavírus miatt is intézkedett.” 2021.01.21. Forrás: https://hvg.hu/vilag/20210121_joe_biden_bevandorlas_klimaegyezmeny_koronavirus (letöltés ideje: 2021.01.22.)
- [23] O. Ayodeji Bayo, „The Factors Behind Successes and Failures of United Nations Peacekeeping Missions: A Case of the Democratic Republic of Congo.” Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences, Vol. 3, Iss. 4, 2012. pp. 914-928.

